

УДК 81'42.801

КОРПУСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ ТА СЕМАНТИЧНИХ РИС *QUITE* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Олеся Татаровська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000*

Проаналізовано дистрибуцію прислівника *quite* у письмовій та усній англійській мові. Зосереджено увагу на різноманітних функціях цієї лексичної одиниці на рівні фрази, речення та дискурсу. Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що *quite* не лише виконує головну функцію, а саме – інтенсифікатора прикметників та прислівників, а також задіяний й в інших структурах та контекстах, у яких *quite* виступає в позиції модифікатора іменників та іменникових фраз та навіть відіграє роль повної відповіді до попереднього твердження чи запитання. Зроблено спробу описати багатифункціональну природу лексичної одиниці *quite*.

Ключові слова: прислівник ступеня, багатифункціональна природа, інтенсифікатор, модифікатор.

Дослідженню підсилювальних часток та підсилювальних прислівників приділяли багато уваги в лінгвістиці протягом ХХ сторіччя. Вони формують частину дієслівної площини більшості мов; їхнє значення та використання зумовлені прагматичними чинниками. Значний інтерес до цієї наукової ділянки вчення зумовлений декількома причинами. По-перше, інтенсифікатори є дуже різнобічними у використанні; по-друге, вони безпосередньо пов'язані з особистими емоціями; по-третє, вони перебувають у будь-якій позиції в реченні та модифікують будь-яке слово чи вираз; по-четверте, більшість із них виявляють тенденцію до утворення сталих словосполучень і сталих виразів. За А. Вермером, до всіх цих аргументів можемо додати ще й те, що підсилювальні частки містять значний обсяг лексичних одиниць, сполучень та утворюють відкритий клас прислівників [8, с. 20]. Більшість підсилювальних одиниць не є сталою у використанні під час розвитку мови. А. Паркінгтон, наприклад, ілюструє конкретними прикладами те, як слова *very, utterly, absolutely, sure*, які початково виражали модальне значення, поступово стали інтенсифікаторами. Такий феномен він називає “модально-інтенсифікаційним зсувом” (“*the modal-to-intensifier shift*”) [5, с. 182]. Згідно з таким твердженням, ці прислівники розвинулися зі зміною ставлення мовця до повідомлення на користь акцентуації глибинного змісту. А. Паркінгтон також зазначає, що слова класу інтенсифікаторів, на зразок *very, utterly, entirely* та *thoroughly*, є в обмеженішому обсязі, ніж раніше [5, с. 176]. Каріта Парадіс також звертається до цього питання [4, с. 48]. На підставі прикладів із *Oxford English Dictionary* вона стверджує, що інтенсифікатори-інтерпретатори прикметників *utter, horrible, extreme, absolute, terrible, perfect, complete, total, dreadful* та *awful* “є ново-

утвореннями в історії розвитку англійської мови”, оскільки більшість із них у сучасному розвитку мови отримали нові смисли значення. Врешті-решт, Хонгін Тао має схожий погляд стосовно прислівника *absolutely* [7, с. 18].

Ми зосередимося на прислівнику *quite*. Загалом *quite* класифікують як прислівник ступеня дії із класу інтенсифікаторів. Проаналізуємо цю граматичну одиницю на підставі даних, отриманих з Британського компонента Міжнародного корпусу англійської мови (ICE). Ця лексична одиниця, на перший погляд, не виглядає лінгвістично привабливою та, здавалося б, не заслуговує на увагу, проте може сполучуватися з різними мовними одиницями (дієсловами, прикметниками, іменниками, іншими прислівниками, реченнями та фразами) на різних рівнях слова, фрази, речення та дискурсу/тексту, а також виражати різні смисли.

Поглядам, яких дотримуються англійські граматисти, ми протиставимо аналіз прикладів, які ілюструють варіативну смислову насиченість прислівника *quite*.

За Р. Квірком та іншими, розрізняємо два окремі способи використання цієї одиниці: максимізатор та компроміс [6, с. 324]. Крім того, *quite* часто поєднують із реченневими прислівниками, такими як *altogether*, *almost*, *entirely*, він набуває модального значення з семою “здивування”.

Прислівник *quite* як максимізатор часто трапляється з непорівнюваними одиницями зі значенням “*absolutely*”. Як компромісор, проте, *quite* вживається із порівнюваними словами та має значення “*considerably*”, “*rather*”. Однак іноді досить важко визначити, який ступінь інтенсифікації він виражає, оскільки таке використання може бути зумовлене контекстуальними та просодичними чинниками. Наголос та інтонація відіграють важливу роль в інтенсифікувальній силі цього слова. У наголошеній позиції прислівник *quite* звичайно має значення максимізатора, наприклад:

(1) *Phil is QUITE right.*

У попередньому прикладі мовець робить наголос на прикметнику *right*, який, на думку деяких граматистів, належить до класу так званих абсолютних прикметників, тобто є тим чи іншим, а не чимось посередині. У цьому випадку Філ є *чи правий, чи неправий*.

На противагу цьому, якщо головна прислівникова чи прикметникова фраза просодично набуває більшої ваги, *quite* тоді функціонує як компромісор чи даунтонер (*compromiser /downtoner*), наприклад:

(2) *The novel is quite INTERESTING.*

У цьому прикладі акцентовано увагу на *interesting*. Існують також випадки, у яких важко визначити точне значення, імпліковане мовцем. З цього робимо висновок, що на письмі виникають додаткові труднощі для звукової інтерпретації слова, тому що не є доступною інформація про наголос та інтонацію.

Окрім цих двох використань у межах прислівникових та прикметникових фраз, *quite* може також змістово модифікувати іменники та іменникові фрази, щоб інтенсифікувати значення. Наприклад:

(3) “*Yesterday I had to wait quite a while for Peter*”.

Цим ми справді виказуємо незадоволення довшим очікуванням, аніж передбачалося. Серед деяких підсилювальних часток також натрапляємо на таке значення сильної інтенсифікації:

(4) A: “Did you spot out many mistakes in my essay?”

B: “Well, quite a few”.

У наведеному прикладі мовець В визнає через недосказання, що кількість помилок була високою, навіть більшою, ніж очікували. Окрім того, прислівник *quite* може модифікувати дієслівну фразу. У таких випадках він є відокремленням:

(5) I quite agree with what you are saying.

У прикладі 5 *quite* модифікує дієслівну фразу та набуває приблизного такого ж значення, як “*completely*”.

Урешті-решт *quite* може також функціонувати як окрема фраза, як відповідь на попереднє твердження. Таке використання прислівника *quite* є порівняно частим в усному мовленні. Так мовець звичайно виражає згоду із твердженням співрозмовника:

(6) A: “He really did very well”.

B: “Yes, quite”.

Як стверджує Квірк та інші, це відповідає дійсності незалежно від типу полярності попереднього речення:

(7) A: “They should not have behaved in that way”.

B: “Quite”.

Прислівник *quite* функціонує у таких контекстах, як релевантний відокремлювач. Можемо узагальнити, що *quite* є визначальним прислівником, може також бути, за класифікацією Квірка та інших, й іншим видом прислівників, а саме – сполучним, відокремлювальним чи протиставним. Ця одиниця може модифікувати практично всі категорії слів, хоча частіше визначає прикметники, прислівники чи дієслова. Позиція у реченні та функції прислівника *quite* разом з іншими прагматичними варіативними складовими дає змогу визначити, про який вид прислівника йдеться.

Складністю та високою частотністю прислівника *quite* можна пояснити різноманітні перспективи та підходи, прийняті в літературі до його тлумачення. Д. Болінгер у дослідженні одиниць ступеня виділив окремий розділ *quite*. Одиниці ступеня цей лінгвіст поділяє на чотири класи: підсилювачі (*boosters*), компромісори (*compromisers*), применшувачі (*diminishers*) та мінімізатори (*minimisers*), залежно від їхнього місця на цій шкалі. Що стосується *quite*, то Д. Болінгер звертається до багатofункціональності цього прислівника та починає з порівняння виразів *altogether* та *not quite*, як у виразі *That lady is not quite nice* на противагу *That lady is not altogether nice*. Американський учений-лінгвіст підтримує погляд, що різницю між двома наведеними прикладами можна пояснити таким фактом: *not quite* позначає точку відліку. З цього Д. Болінгер робить висновок, що використання *not quite* обмежене якістьми, вираженими прикметником на позначення початку якогось процесу чи етапу [2, с. 193]. В іншій частині дослідження Д. Болінгер концентрується на перфективному значенні прислівника *quite* при дієсловах, як у *I quite expected it*. Ще декілька сторінок присвячено чинникам, які пояснюють варіативну складову в парах речень, наприклад: *He is a quite unusual person* та *He is quite an unusual person*.

А. Вермер, зі свого боку, детально вивчив п’ятнадцять інтенсифікаторів ступеня на базі даних, отриманих із двох комп’ютерних корпусів (*PAL* та *SAMET*) сучасної англійської мови, а також опитав групу із тридцяти британських аспірантів-лінгвістів за допомогою оцінних, замісних та градаційних тестів. Завдяки отриманню такої інформації

А. Вермер зосередився на природі *quite* як інтенсифікатора дієслів, прикметників та іменників, оцінній сутності та реальному значенні слова, яке модифікується прислівником *quite*, типі підрядного речення із цією одиницею, її місця стосовно означеного чи неозначеного артиклів, найчастішій сполучуваності. А. Вермер зробив відповідний висновок та навів цікаві результати, які ми порівнюємо з отриманими власними висновками [8, с. 65].

У. Беклунд намагається визначити межі прислівників ступеня, тобто коло різноманітних елементів, з якими вони поєднуються. Для того вчений приділяє велику увагу контекстуальним та ситуаційним варіантам [1, с. 127]. Матеріал дослідження організовано згідно з трьома стилістичними категоріями (мас-медійний дискурс, розмовна проза та описова розповідь) та отримано із декількох випусків двох британських газет і одного американського журналу. Крім того, вісім інформантів різного походження були опитані про суперечливі факти в межах кола їхніх зацікавлень. Прислівник *quite* класифіковано як прислівник помірною ступеня разом із *pretty* та *rather*. Для цього вченого всі три прислівники є високоемотивними, оскільки мовець завжди зважає на думку, щойно висловлену співрозмовником. Що стосується наголосу чи висоти тону, то У. Беклунд також розрізняє дві різні висоти тону: ненаголошену (висоту А) та наголошену (висоту Б). Учений також впроваджує певні нововведення: незважаючи на те, що прислівник *quite* є переважно модифікатором чи фокусатором слова або ж речення, він отримує деякі риси справжнього модифікатора речення з вираженням деяких додаткових відтінків подиву, іронії, поблажливості, сарказму, протиставленні та ін.

Г. Діль досліджувала прислівник *quite* як модифікатор ступеня дії дієслів на письмі на підставі даних, отриманих із Британського національного корпусу. Робота виконана в межах когнітивної лінгвістики, її мета – зрозуміти, як конфігураційне тлумачення головного дієслова в поєднанні із *quite* зумовлює ту чи іншу інтерпретацію цього дієслова [3, с. 10]. Результати дослідження засвідчують, що поєднання головного дієслова з *quite* обмежує його інтерпретацію. Якщо вид сполучуваності дієслова є чітко обмеженим, то *quite* функціонує як обмежений максимізатор, як у *I quite understand*. У протилежному випадку *quite* набуває функції необмеженого підсилювача, як у *I quite fancy this*.

Отже, наше дослідження робить певний внесок у вивчення багатофункціональності прислівника *quite* у світлі нових сучасних даних. На наш погляд, *quite* потрібно розглядати як слово модифікатор, хоча існують випадки, у яких цей прислівник функціонує як певний еквівалент реченнєвого прислівника або ж маркера дискурсу. Інакше кажучи, головною функцією *quite* є модифікаційна функція максимізатора чи компромісора, проте іноді послуговує для вираження й інших смислів, які зумовлені контекстуальними, ситуаційними чи прагматичними чинниками.

Корпус ICE містить один мільйон слів, організованих у 500 текстів, кожен обсягом 2 000 слів; 300 текстів отримано із записів розмов, а 200 є прикладами письмової англійської мови. Це співвідношення не ідеальне: 600 000 слів усного мовлення та 400 000 слів письмової англійської мови. На цей чинник треба зважати, особливо під час порівняння письмової та усної англійської мови.

Усний компонент корпусу складається з діалогів, публічних та приватних, і монологів, рукописних та нерукописних. Письмову частину поділяють на друковані та недруковані матеріали. Перші розділяють на дві групи: непрофесійне письмо та ко-

респонденція. Кореспонденція містить декілька підгруп: академічне та неакадемічне письмо, репортажі, інструкції та творчі тексти.

Для отримання даних ми скористалися певними інструментами з опрацювання корпусу й отримали всі приклади з прислівником *quite*. Ці першопочаткові дані опрацьовано, а згодом просіяно, оскільки деякі приклади не стосувалися досліджуваної проблеми. Іноді контекст уживання не був достатнім для вагомої та довершеної інтерпретації. Після другої спроби пошуку ми зосередилися на дистрибуції та зв'язку між частотою цього прислівника та особливими текстовими категоріями. Увагу приділяли також ступеню формальності тексту із прислівником *quite*. Врешті-решт у різні групи було прокласифіковано способи застосування та функції цієї одиниці. У дослідженні помічено, що вживання прислівника *quite* та його багатофункціональність часто зумовлені почуттями мовця. Очевидно, що *quite* у світлі попередніх досліджень виявляє тенденцію до сполучуваності з іншими прислівниками подібної природи на зразок: *absolutely, indeed, surely*, які пройшли процес лексикалізації та стали дискурсними маркерами із значенням категоричної згоди.

Є низка питань, які потребують подальших досліджень, а саме: співвідношення між *quite* та ступенем формальності тексту; застосування багатофункціональності *quite* у методиці викладання англійської мови; існування об'єднувального елемента в дискурсі, який виправдовує використання *quite*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Backlund Ulf*. The Collocation of Adverbs of Degree in English / Ulf. Backlund // Ulf Backlund. – Uppsala : Uppsala University Press, 1973. – 145 p.
2. *Bolinger Dwight*. Degree Words / Dwight Bolinger. – The Hague : Mouton, 1972. – 246 p.
3. *Diehl Hannele*. “I quite fancy this: Quite as a Degree Modifier of Verbs in Written British English” / Hannele Diehl // In Working Papers in Linguistics. – Lund: Lund University Press, 2004. – P. 1–19.
4. *Paradis Carita*. Degree Modifiers of Adjectives in Spoken British English / Carita Paradis. – Lund: Lund University Press, 1997. – 93 p.
5. *Partington Alan*. “Corpus Evidence of Language Change: The Case of the Intensifier” / Alan Partington // In Text and Technology. In Honour of John Sinclair, edited by Mona Baker, Gill Francis, and Elena Tognini-Bonelli. – Amsterdam : John Benjamins, 1993. – P. 172–92.
6. *Quirk Randolph, Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech, and Jan Svartvik*. A University Grammar of English / Randolph Quirk Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech, Jan Svartvik. – London and New York : Longman, 1985. – 452 p.
7. *Tao Hongyn*. “A Corpus-Based Investigation of Absolutely and Related Phenomena in Spoken American English” / Hongyn Tao // Journal of English Linguistics 35 (1). – 2007. – P. 5–29.
8. *Vermeire Antoine R*. Intensifying Adverbs [Microform]: A Syntactic, Semantic and Lexical Study of Fifteen Degree Intensifiers, Based on an Analysis of Two Computer Corporuses of Modern English / Antoine R. Vermeire. – Boston Spa: The British Library, Document Supply Centre, 1979. – 128 p.
9. ICE : The International Corpus of English [Електронний ресурс]. – 1991. – Режим доступу : www.ucl.ac.uk/english-usage/ice-gb

Стаття надійшла до редколегії 25.02.2012

Прийнята до друку 10.03.2012

A CORPUS-BASED STUDY OF THE SYNTAX AND SEMANTICS OF QUITE IN PRESENT-DAY ENGLISH

Olesya Tatarovska

*The Ivan Franko National University in L'viv,
1, Universytets'ka St., L'viv, 79000*

The distribution of an adverb *quite* in written and spoken English has been analyzed. The attention has been focused on the different functions this lexical item can perform at the phrase, clause and discourse level. The analysis of language material testifies that *quite* not only functions as an intensifier of adjectives and adverbs, but also in other structures and contexts where *quite* also occurs in the position of a predeterminer, modifier of nouns and noun phrases, and even as a full response to a previous statement or question. The attempt to show the multifunctional nature of this lexical item has been made.

Key words: degree adverb, multifunctional nature, intensifier, modifier.

КОРПУСНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СИНТАКСИЧЕСКИХ И СЕМАНТИЧЕСКИХ ЧЕРТ *QUITE* В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Олеся Татаровская

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000*

Проанализировано дистрибуцию причастия *quite* в письменном и устном английском. Внимание сосредоточено на разнообразных функциях этой лексической единицы на уровне фразы, предложения и дискурса. Анализ фактического материала свидетельствует о том, что *quite* не только выступает в своей главной функции, то есть интенсификатора прилагательных и причастий, но и также в других структурах и контекстах, в которых *quite* выступает в позиции модификатора имен существительных и именных фраз и даже в роле полного ответа на предыдущее утверждение или вопрос. Сделано попытку показать многофункциональную природу лексической единицы *quite*.

Ключевые слова: причастие степени, многофункциональная природа, интенсификатор, модификатор.